STRATEGIER FOR VITALISERING AV PITESAMISK SPRÅK

SAMMENDRAG

Dokumentet sammenfatter resultatene av et toårig arbeid med utvikling av en helhetlig pitesamisk språkstrategi, basert på fysiske samlinger i Arjeplog og på Storjord samt digitale møter med sentrale språkressurspersoner. Bakgrunnen er den sårbare situasjonen for pitesamisk språk, med få aktive språkbrukere og begrensede økonomiske og menneskelige ressurser.

Strategien har som visjon at pitesamisk skal være et levende språk i aktiv bruk mellom generasjoner, forankret i hjem, lokalsamfunn, utdanning, kultur og offentlighet. Hovedmålene er å styrke språkoverføring, øke daglig bruk av språket, bygge kompetanse og undervisning på tvers av landegrenser, samt sikre politisk og økonomisk forankring for langsiktig språkutvikling.

Tiltakene er samlet innen fire strategiske områder: språkoverføring og utdanning, utvikling av språkressurser, synlighet og samfunnsforankring, samt institusjonell, politisk og økonomisk støtte. Prioriteringene for perioden 2025–2030 omfatter blant annet mentorprogram, universitetsengasjement, digitale språkressurser, systematisk skilting og etablering av språkarenaer for barn, unge og familier. På lang sikt, fram mot 2040, er målet et robust og livskraftig pitesamisk språksamfunn med varig forankring i både Norge og Sverige.

Innhold

Visjon 2
Hovedmål 2
Strategiske områder og tiltak 2
1. Språkoverføring og utdanning 2
2. Utvikling av språkressurser 2
3. Synlighet, samfunnsforankring og kultur 3
4. Institusjonell, politisk og økonomisk støtte 3
Prioriteringer (2025–2030) 3
Langsiktig mål (fram mot 2040) 3

Sentrale strategier for vitalisering av pitesamisk språk

Dette dokumentet er et resultat av arbeidet med den pitesamiske språkstrategien som er utført de siste to årene. Det har vært avholdt fysiske samlinger i Arjeplog og på Storjord, samt flere digitale møter. Arbeidet med strategiene er utført av inviterte språkressurspersoner som alle er opptatte av å bevare og styrke det pitesamiske språket.

Bakgrunnen for dette arbeidet er at det finnes svært få personer som arbeider med pitesamisk språk, og at økonomiske og menneskelige ressursene er begrensede. Det pitesamiske språksamfunnet mener det er avgjørende å utvikle gode strategier og ha klare planer for hvordan man skal nå vedtatte mål

Visjon

Pitesamisk skal være et levende språk i bruk mellom generasjoner – i hjem, lokalsamfunn, utdanning, kultur og offentlighet. Språket skal være synlig, og ha en sterk forankring i bærekraftige strukturer som sikrer videreføring til kommende generasjoner.

Hovedmål

• Styrke overføring av pitesamisk språk mellom generasjoner.
• Skape arenaer der språket brukes aktivt i hverdagen.
• Bygge opp kompetanse, undervisning og språkarbeid på tvers av grenser.
• Sikre politisk og økonomisk forankring for langsiktig språkutvikling.

Strategiske områder og tiltak

1. Språkoverføring og utdanning

Mål: Skape levende læringsmiljøer

- Etablere mentorprogram mellom eldre talere og nye brukere.
- Arbeide for at Universitetene i regionen tar et tydelig ansvar for pitesamiske språk og historie.
- Utvikle utdanning for pitesamiske språkarbeidere.
- Tilby praksisplasser i barnehager, skoler og språksentre.
- Opprette språktreff og språkreir for barn, ungdom og foreldre.
- Arrangere grenseoverskridende språksamlinger mellom norsk og svensk side.
- Kombinere digitale og fysiske kurs slik at deltakere fra hele området kan delta.

2. Utvikling av språkressurser

Mål: Gjøre pitesamiske språkressurser lett tilgjengelige og oppdaterte.

- Utvikle læremidler, ordbøker og grammatikkbøker
- Opprette en digital plattform (for eksempel gjennom Sállto) som samler ressurser, tekster og lenker.
- Utvikle apper og nettbaserte verktøy for språkopplæring.
- Transkribere og tilgjengeliggjøre eldre opptak og skriftlig materiale.
- Stimulere til forskning og høyere utdanning innen pitesamisk språk og kultur.

3. Synlighet, samfunnsforankring og kultur

Mål: Øke språkets synlighet, status og bruk i lokalsamfunn og kulturliv.

- Sørge for korrekt og kvalitetssikret skilting på pitesamisk i pitesamisk område. På begge sider av grensen.
- Endre stedsnavn fra lulesamisk til pitesamisk der det er aktuelt.
- Gjennomføre språk- og kulturarrangementer som fremmer bruk av språket.
- Løfte pitesamisk under Samisk språkuke og andre kulturarrangement.
- Øke bruk av pitesamisk i media, artikler, kunst og formidling.
- Skape uformelle møteplasser der språket brukes naturlig i hverdagen.

4. Institusjonell, politisk og økonomisk støtte

Mål: Sikre varige strukturer og ressurser for pitesamisk språkarbeide.

- Utarbeide en kommunal språkstrategi i Arjeplog kommune.
- Sikre at pitesamisk omfattes av nasjonale og samiske språkstrategier.
- Finansiere to faste språkressurspersoner som kan arbeide med undervisning, koordinering og materiale.
- Søke prosjektmidler fra Sametinget, Nordland fylkeskommune, Saltdal og Arjeplog kommuner.
- Etablere stipend- og reisestøtteordninger for studenter og språkarbeidere.
- Styrke samarbeidet mellom institusjoner.
- Opprette et pitesamisk språkråd eller koordineringsgruppe for oppfølging av tiltak og videre planlegging.

Prioriteringer (2025–2030)

- **Oppstart av et pitesamisk mentorprogram.** Gjerne med søkelys på å utvikle og støtte personer/studenter som ønsker å bli fremtidens pitesamiske språklærere, språkforskere eller oversettere.
- **Få universitetene i regionen tar et tydelig ansvar for pitesamiske språk** og historie. Utvikle universitetskurs i pitesamisk språk. Doktorgradsstudenter.
- **Etablering av digital plattform** og tilgjengeliggjøring av eksisterende og nye pitesamiske språkressurser. Bøker og læremidler. Ordbøker +++. Utvikle språkopplærings sidene på Sallto.no.
- **Systematisk skilting og synliggjøring av språket** i det det tradisjonelle pitesamisk språkområde. Stedsnavnslovens forskrift må endres på norsk side.
- **Opprette språktreff og språkreir for barn, ungdom og foreldre** og Arrangere grenseoverskridende språksamlinger mellom norsk og svensk side. Språket i fokus.

Langsiktig mål (fram mot 2040)

- Språket har solid faglig, politisk og kulturell forankring på både svensk og norsk side.
- Et aktivt pitesamisk språksamfunn sikrer levende bruk, stolthet og kontinuitet for kommende generasjoner.